

Europa als tussenkracht van verbondenheid

Het functioneren van Brussel
Een Gemeenschap in
verandering

Opbouw van de lezing

- 2000 jaar Europa in Vogelvlucht
- Wat ging er direct aan vooraf
- Waar staan we
- Hoe verder

Geschiedenis Europa in vogelvlucht

- Karel de Grote liet rond 800 zijn rijk na aan zijn 3 zonen: Franca, Lotharania, Germanica.
- Hoogste gezag was Rome, de paus.
- Conflictbeslechting via Concilies, pauselijke decreten en excommunicaties.
- Er bestond geen parlement, geen controlerende macht, noch een Juridisch Hof van beroep
- Concilie van Mantua van 1459, na de val van Constantinopel. Einde absoluut kerkelijk gezag

Van Concilies naar Congressen

- Vrede van Westfalen 1648
- Franse Revolutie 1789
- Napoleon tracht weer één Europa te maken. Slag bij Waterloo.
- Verdrag van Wenen 1814/15 waarbij de kaart van Europa opnieuw wordt ingekleurd.
- Otto van Bismarck maakt van Duitse koninkrijkes één Duitsland maar slaagt niet in één Europa.
- Frans/Duitse, Frans/Engelse oorlogen, WO-I.
- Vrede van Versailles in 1920. WO-II

Van waar komt de EU?

- Uitstapje naar de VS
- Afscheidsrede van President George Washington. “Het is onze oprechte politiek ons verre te houden van permanente allianties met enig deel der buitenlandse wereld”.
- Woodrow Wilson. VS neutraal tot april 1917. Transformatie van de VS-buitenlandpolitiek.
- De Volkenbond

Vredesconferentie van Parijs. December 1918

- President Woodrow Wilson lanceert zijn radicale nieuwe wereldvisie, gebaseerd op collectieve veiligheid en rechtsstatelijkheid
- Verdrag van Versailles juni 1919, inclusief oprichting van de Volkenbond.
- VS valt terug in isolationisme. Senaat verwerpt het Verdrag van Versailles.
- De Volkenbond wordt opgericht zonder de VS

De Grote Depressie 1929-1938

- Opkomst van het Fascisme in Europa
- In de VS neemt de overmacht van de isolationisten toe. VS krijgt spijt van inmenging in Europa in WO-I
- President Roosevelt besluit in 1940 de VS aan de zijlijn te houden.
- Voorzichtige poging van Roosevelt om de Britten te hulp te schieten in 1940 mislukt. Isolationisten beroepen zich op afscheidsrede van President Washington.

1942 Aanval op Pearl Harbor

- VS raakt betrokken bij WO-II
- De VS en haar bondgenoten bestreden 3,5 jaar lang de krachten van het fascisme.
- Roosevelt overleed in april 1945.
- Harry Truman volgde hem op als nieuwe president.

Franklin Roosevelt

- Verdedigde als kandidaat-vice-president in 1920 al de idee van een Volkenbond
- Het Amerikaanse volk koos echter een Republikein tot president
- In 1940 Roosevelt alsnog tot president gekozen.
- 6 januari 1941 rede in beide huizen van het VS Congres

De 4 basisvrijheden van de mensheid

- Vrijheid van meningsuiting
- Godsdienstvrijheid
- Vrijheid van gebrek
- Vrijheid van angst

Harry Truman

- Grondlegger van de leidende rol van de VS in de wereldorde
- Hij had als leider van de enige supermacht ter wereld op dat moment zijn wil kunnen opleggen aan de rest van de wereld maar koos voor een haalbaarder model
- Hij verbond de Amerikaanse macht met multilaterale afspraken waarin ook anderen een stem hadden.
- Op 28 juli 1945 stemde de Amerikaanse Senaat met grote meerderheid in met het VN-Oprichtingsverdrag.
- Onder zijn leiding kwamen ook het IMF, de NATO, de Wereldbank en de GATT (WTO) tot stand.

Maart 1947 Trumandoctrine

- “Het moet het beleid van de VS zijn om steun te bieden aan vrije volken die zich verzetten tegen pogingen om hen door middel van gewapende minderheden of druk van buitenaf te onderwerpen”.

Juni 1947 Marshallplan

- Voor de wederopbouw van Europa
- (2 jaar later ondertekent Truman het Oprichtingsverdrag van de NATO).
- Tijdperk van de Pax Americana.

Jean Monnet/Robert Schumanplan van 9 mei 1950

- Kolen en Staalgemeenschap
- Beslissingsmacht bij een onafhankelijke, supranationale, Hoge Autoriteit.
- Deelnemende landen staan soevereiniteit op dit gebied af.
- Tegenwicht zou komen van het Hof dat als een soort beroepsinstantie zou functioneren.
- Geen rol voor de nationale regeringen.

Onderhandelingen in 1950

- Duitsland akkoord
- VK wilde niets van soevereiniteitsoverdracht weten en haakte af.
- Overige landen wilden tenminste een adviserende rol van de nationale regeringen.
- De Raad van Ministers werd zo een Europese instelling.
- EGKS-Verdrag werd op 18 april 1951 ondertekend.

25 maart 1957

Verdrag van Rome

- Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.
 - Doel: Geleidelijk totstandbrenging van een gemeenschappelijke markt. Bevordering economische expansie via handel. Afschaffing onderlinge douanerechten, invoering gemeenschappelijk buitentarief. 4 Vrijheden. Besluitvorming via aanvankelijk unanimiteit, later gekwalificeerde meerderheid.
- Europese Gemeenschap voor Atoomenergie

Het EGKS/ EEG/Euratom- Verdrag; het EG-Fusieverdrag van 1965

- De instellingen van de EG:

- De Commissie. Het dagelijks bestuur van de EG.
- De Raad van Ministers. Kent verschillende samenstellingen, afhankelijk van vakgebied
- Het Europees Parlement. Aanvankelijk zeer beperkte bevoegdheden, nu samen met de Raad medebeslissingsrecht.
- Het Europees Hof van Justitie
- De Europese Rekenkamer

Besluitvorming in de instellingen

1. Besluitvorming bij gewone meerderheid, gekwalificeerde meerderheid, dan wel bij unanimititeit.
2. Verordeningen, Richtlijnen, Besluiten.
3. Regelgeving heeft rechtstreekse werking en bindt Lidstaten en burgers.

De politiek van de lege stoel 1963-1965

- Ging over de overgang van besluiten met unanimititeit naar gekwalificeerde meerderheid in het kader van de totstandbrenging van de Interne Markt.
- Frankrijk hield onverkort vast aan unanimititeit.
- Frankrijk verliet daarop de vergadering van ministers en keerde pas na 11 maanden terug, na het Akkoord van Luxemburg.
“Agreement to disagree”

Ontstaan van een extra instelling van de EG: De Europese Raad

- Begonnen in 1974 als informeel overleg tussen de regeringsleiders van de Lidstaten. (Praatje bij de haard).
- 2 soorten Minister-Presidenten:
 - a. Primus inter pares
 - b. Een minister die boven de andere ministers staat.

President Mitterand nam het initiatief tot geven van impuls aan de EG.

Totstandkoming van de Europese Akte in 1985

- Voortgang in totstandkoming van de Interne Markt stagneerde wegens unanimitateitsvoorschrift op milieu, sociaal, regionaal en industriegebied. Belang IM werd algemeen erkend
- Europese Raad beschouwde zich als gewone Raad en besloot tot instelling van een IGC.
- Europese Raad werd daarmee een officiële EG-instelling. Overigens pas geformaliseerd in Verdrag van Lissabon 2007
- IGC leidde tot Europese Akte

De Europese Raad

- Europese ontwikkelingen kwamen in een stroomversnelling na de val van de Muur in 1989
- Verdrag van Maastricht 1992. EG wordt EU.
- Verdrag van Amsterdam 1996
- Introductie van de Euro 2002
- Europese Grondwet mislukt 2004
- Toetreding 10 nieuwe Lidstaten 2004
- Verdrag van Lissabon 2007

Waar staan we nu?

- De Europese Unie heeft heel veel bereikt in de afgelopen 60 à 68 jaar
- Er is al bijna 75 jaar geen oorlog tussen de EU-Lidstaten
- De EU heeft ons een enorme welvaart gebracht.
- Er is een redelijk goed functionerend Europees Parlement, een Europees Hof van Justitie dat groot gezag heeft.
- Er is een Interne Markt, een Euro,
- Er is een Gemeenschappelijke Handelspolitiek, een Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- Er zijn tal van aanzetten tot ontwikkeling van nieuwe EU-beleidsterreinen.
- Beleidsterreinen buiten de gemeenschappelijke markt vergen vrijwel altijd unanimitieit in de Raad.
- Er is een voortdurende machtsstrijd tussen de Commissie en de Raad, resp. de Europese Raad waarbij de rol van de ER (lees: de Lidstaten) steeds groter wordt en de Commissie dreigt te verworden tot een administratief orgaan
- Geopolitiek lijkt het alsof de VS af wil van de Pax Americana. Een nieuwe wereldleider heeft zich echter nog niet aangediend.

Hoe nu verder?

- De Europese Unie is ver verwijderd van de oorspronkelijke opzet, een federaal Europa. Van Europese Integratie ging het naar Europese Samenwerking.
- Gezag van de Commissie is geleidelijk verschoven naar de Europese Raad, dwz naar de Lidstaten die bovendien steeds meer met unanimititeit moet beslissen.
- Bij gebrek aan unanimititeit dreigt Europa terug te vallen op een Unie met verschillende snelheden.
- Gemis aan een gemeenschappelijk buitenlands beleid doet zich geopolitiek gevoelen, zeker als VS afstapt van de Pax Americana.

Vragen?

- Dank voor uw aandacht
- Toine van Poppel